

+

סוג הבחינה: א. בגרות לבתי ספר על-יסודיים
 ב. בגרות לנבחנים אקסטרניים
 מועד הבחינה: חורף תשס"ד, 2004
 מספר השאלון: 011104
 לנבחנים אקסטרניים: 02
 נספח: גיליון תשובות

+

מדינת ישראל
 משרד החינוך התרבות והספורט

ידיעת הלשון והבעה

שאלון משולב

יחידת לימוד אחת

הוראות לנבחן

א. משך הבחינה: שתיים וחצי.

ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שישה פרקים.

פרק א – דיוקי הגייה	–	(2×4)	–	8	נקודות
פרק ב – הפועל	–	$(2 \times 8) + (1 \times 8)$	–	24	נקודות
פרק ג – תצורת השם ותורת ההגה	–	(4×4)	–	16	נקודות
פרק ד – תחביר ושחבור	–	(6×4)	–	24	נקודות
פרק ה – הבנה	–	$(2+1+2+3+2+3+3)$	–	16	נקודות
פרק ו – הבעה	–	(12×1)	–	12	נקודות
סה"כ	–		–	100	נקודות

ג. חומר עזר מותר בשימוש: אין.

ד. הוראות מיוחדות:

- ענה על השאלות 1-12 בגיליון התשובות המצורף.
- משאלה 13 והלאה כתוב את התשובות במחברת הבחינה.
- בסיום הבחינה מסור למשגיח את גיליון התשובות עם מחברת הבחינה.
- הקפד על כתב ברור, על כתיב נכון, על כללי הדקדוק ועל פיסוק הגיוני.

כתוב במחברת הבחינה בלבד, בעמודים נפרדים, כל מה שברצונך לכתוב כטייטה (ראשי פרקים, חישובים וכדומה).
 רישום טייטות כלשהן על דפים מחוץ למחברת הבחינה עלול לגרום לפסילת הבחינה! רשום "טייטה" בראש כל עמוד טייטה.

ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

בהצלחה!

/המשך מעבר לדף/

+

+

השאלות

ענה על השאלות 1-12 בגיליון התשובות המצורף.

בשאלות 1-12 מוצעות לכל שאלה ארבע אפשרויות תשובה, אך רק אחת מהן נכונה. בנספח תמצא גיליון תשובות ובו מספרי השאלות, ולידם אותיות המציינות את התשובות המוצעות. בגיליון התשובות סמן לכל שאלה x במשבצת שמשמאל לאות המציינת את התשובה הנכונה. לכל שאלה סמן x אחד בלבד. אם תסמן יותר מ-x אחד לשאלה, תיפסל התשובה.

שים לב: בסיום הבחינה מסור למשגיח את גיליון התשובות עם מחברת הבחינה.

דוגמה לסימון בגיליון התשובות:

61. א. מצאתי בארון הכלים שְׁנִי צלחות שְׁבוּרוֹת.
 ב. מצאתי בארון הכלים שְׁנִי צלחות שְׁבוּרוֹת.
 ג. מצאתי בארון הכלים שְׁתִּי צלחות שְׁבוּרוֹת.
 ד. מצאתי בארון הכלים שְׁתִּי צלחות שְׁבוּרוֹת.

את התשובה הנכונה עליך לסמן בגיליון התשובות כך:

61. א ב ג ד

פרק א – דיוקי הגייה (8 נקודות)

ענה על כל השאלות 1-4 בגיליון התשובות (לכל שאלה – 2 נקודות).
הקפד לבחור באפשרות המבטאת את ההגייה הנכונה של שם המספר ושל הפועל.

1. א. תערוכה חדשה נפתחה בַּעֲשָׂרִים וּשְׁמוֹנֶה במאי, וּמִתְעַדִּים בה ימיו הראשונים של היישוב.
- ב. תערוכה חדשה נפתחה בַּעֲשָׂרִים וּשְׁמוֹנֶה במאי, וּמִתְעַדִּים בה ימיו הראשונים של היישוב.
- ג. תערוכה חדשה נפתחה בַּעֲשָׂרִים וּשְׁמוֹנֶה במאי, וּמִתְעַדִּים בה ימיו הראשונים של היישוב.
- ד. תערוכה חדשה נפתחה בַּעֲשָׂרִים וּשְׁמוֹנֶה במאי, וּמִתְעַדִּים בה ימיו הראשונים של היישוב.

2. א. לפתיחת התערוכה הגיעו תִּשְׁעַ מֵאוֹת חֲמִשִּׁים וְתִשְׁעַ מבקרים, ומספרם הולך וְגִדֵּל מיום ליום.
- ב. לפתיחת התערוכה הגיעו תִּשְׁעַ מֵאוֹת חֲמִשִּׁים וְתִשְׁעַ מבקרים, ומספרם הולך וְגִוֵּדֵל מיום ליום.
- ג. לפתיחת התערוכה הגיעו תִּשְׁעַ מֵאוֹת חֲמִשִּׁים וְתִשְׁעָה מבקרים, ומספרם הולך וְגִדֵּל מיום ליום.
- ד. לפתיחת התערוכה הגיעו תִּשְׁעַ מֵאוֹת חֲמִשִּׁים וְתִשְׁעָה מבקרים, ומספרם הולך וְגִוֵּדֵל מיום ליום.

3. א. אני אֶבְקֵר בתערוכה בחברת אַרְבַּע חברות.
- ב. אני אֶבְקֵר בתערוכה בחברת אַרְבָּעָה חברות.
- ג. אני יְבַקֵּר בתערוכה בחברת אַרְבַּע חברות.
- ד. אני יְבַקֵּר בתערוכה בחברת אַרְבָּעָה חברות.

4. א. הכרטיסים לתערוכה נִמְכְּרוּ בקופה מספר שְׁלוֹשָׁה.
- ב. הכרטיסים לתערוכה נִמְכְּרוּ בקופה מספר שְׁלוֹשׁ.
- ג. הכרטיסים לתערוכה נִמְכְּרוּ בקופה מספר שְׁלוֹשָׁה.
- ד. הכרטיסים לתערוכה נִמְכְּרוּ בקופה מספר שְׁלוֹשׁ.

פרק ב – הפועל (24 נקודות)

בפרק זה שאלות **סגורות** (לכל שאלה – 2 נקודות) ושאלות **פתוחות** (לכל שאלה – נקודה אחת).

את התשובות לשאלות ה**סגורות** עליך להמשיך לסמן בגיליון ה**תשובות**.

את התשובות לשאלות ה**פתוחות** עליך לכתוב במחברת הבחינה.

שאלות סגורות (16 נקודות)

ענה על כל השאלות 5-12 בגיליון ה**תשובות**.

5. איזה פועל יוצא דופן מבחינת ה**גזרה**?

- "נָע מאין באת, ולאן אתה הולך." (מסכת אבות, פרק ג', משנה א')
- יָשַׁב זקוף.
- תָּן לי יד.
- רָד במדרגות.

6. איזה פועל יוצא דופן מבחינת ה**שורש**?

- יָרְאִים
- נוֹרְאִים
- תִּירָא
- יִתְרָאוּ

7. איזה פועל יוצא דופן מבחינת ה**בניין**?

- הרוח נוֹשְׁבֶת בחזקה.
- בכל שנה נוֹסְפֶת כיתה בבית ספרנו.
- כשהצפרדע במים היא נוֹשְׁמֶת דרך העור.
- החתולה נוֹבְרֶת בפח.

8. תמרור זה אינו מתיר חנייה ברחוב.

השורש של הפועל מתיר הוא נ-ת-ר. צורת פועל נוספת מ**אותו שורש**, אך בבניין **אחר**:

- נִתְרַף
- הוֹתְרַף
- הִתְרַף
- הִתְרַף

9. נְכַנְסֶת הביתה בשמחה.

מהי צורת ה**ציווי** של הפועל נְכַנְסֶת?

- כַּנְס
- תְּכַנְס
- הִכְנַס
- הִכְנַס

10. בחורף האחרון נִכְרָה עלייה במפלס מי הכינרת.

מה הם השורש והבניין של הפועל נִכְרָה במשפט הנתון?

א. נ-כ-ר, פיעל

ב. נ-כ-ר, נפעל

ג. כ-ר-י / כ-ר-ה, נפעל

ד. כ-ר-י / כ-ר-ה, פיעל

11. — מוצרים פגומים מְחֻזְרִים לחברה לצורך החלפתם.

— בקבוקי פלסטיק נאספים ומְמֻחֻזְרִים.

במה הפעלים מְחֻזְרִים, מְמֻחֻזְרִים נבדלים זה מזה?

א. בגוף ובשורש ב. בזמן ובבניין ג. בשורש ובבניין ד. בבניין ובגוף

12. — המדריך יוֹרָה לנו את הדרך.

— הוא יוֹרָה בחץ וקשת.

במה הפעלים יוֹרָה, יוֹרָה זהים זה לזה?

א. בשורש ובגוף ב. בבניין ובזמן ג. בשורש ובבניין ד. בגוף ובזמן

את התשובות משאלה 13 והלאה כתוב במחברת הבחינה.
העתק למחברתך את מספר השאלה, וכתוב לידו את התשובה.

שאלות פתוחות (8 נקודות)

קרא את המשפטים II-I שלפניך, וענה על השאלות 13-14.

I. **נְעָצַב** את הדגמים החדשים על פי בקשתך.

II. **נְעָצַב** מאוד אם המסיבה תתבטל.

13. מהו ה**בניין** של הפועל **נְעָצַב** במשפט I?

14. מהו ה**בניין** של הפועל **נְעָצַב** במשפט II?

קרא את המשפטים II-I שלפניך, וענה על השאלות 15-18.

I. החוב **נִגְבָּה** במועד.

II. הילדה **נִגְבָּה** את ידיה.

15. מהו ה**שורש** של הפועל **נִגְבָּה** במשפט I?

16. מהו ה**בניין** של הפועל **נִגְבָּה** במשפט I?

17. מהו ה**שורש** של הפועל **נִגְבָּה** במשפט II?

18. מהו ה**בניין** של הפועל **נִגְבָּה** במשפט II?

קרא את המשפטים II-I שלפניך, וענה על השאלות 19-20.

I. בואו **נְעַלְה** במדרגות הנעות.

II. **נְעַלְה** את הרהיטים לקומה החמישית.

19. מהו ה**בניין** של הפועל **נְעַלְה** במשפט I?

20. מהו ה**בניין** של הפועל **נְעַלְה** במשפט II?

פרק ג – תצורת השם ותורת ההגה (16 נקודות)

בפרק זה עליך לענות במחברת הבחינה על ארבע מהשאלות 21-28 (לכל שאלה – 4 נקודות).
 תוכל לבחור את השאלות כרצונך משתי החטיבות (מתצורת השם ומתורת ההגה) או רק מאחת מהן.

שים לב: בשאלות שיש בהן שני סעיפים, II-I, יש לענות על שניהם.

בשאלות הסגורות העתק למחברתך את מספר השאלה ואת מספר הסעיף, ולידם העתק את התשובה הנכונה **במלואה** (אין צורך להעתיק את הניקוד).

תצורת השם

21. I. איזה שם יוצא דופן מבחינת המשקל?

א. מוֹשֶׁל   ב. מוֹרֵד   ג. מוֹקֵד   ד. מוֹכֵר

II. איזה שם יוצא דופן מבחינת דרך התצורה?

א. זְהוּת   ב. זְכוּת   ג. אֲמוּן   ד. שְׁכוּן

22. I. איזה שם יוצא דופן מבחינת המשקל?

א. קִזוּן   ב. קִצוּן   ג. קִזוּן   ד. קִחוּן
 (בטן הזוחלים)

II. איזה שם מהשמות המודגשים יוצא דופן מבחינת דרך התצורה?

א. מְצַפֵּר לִנוֹף   ב. צְנוּר מִים   ג. מְצַבֵּר נֶשֶׁק   ד. מִישוּר הַחוֹף

23. באיזו שורה כל השמות הם באותה גזרה?

א. שְׂגִיָּאָה, קָרִיָּאָה, מְצִיָּאָה, מְלִיָּאָה

ב. גְלוּי, מְצוּי, שְׂבוּי, מְנוּי

ג. הַעֲלָאָה, הַרְצָאָה, הַפְרָיָה, הַפְנִיָּה

ד. הַצָּעָה, הַצָּגָה, הַצָּתָה, הַצָּלָה

24. לפניך רשימה של שישה שמות:

מֵאֲפִיָּה , נְגָרִיָּה , מְצַחֲיָה , סְפָרִיָּה , שְׂכַמְיָה , מְסַגְרִיָּה

- I. מהי דרך התצורה המשותפת לכל השמות האלה?
- II. מִיִּין את השמות לשתי קבוצות על פי המשמעות, וציין את המשמעות של כל קבוצה.
- III. במה תצורת המילה חֲנִיָּה שונה מתצורת המילים שברשימה?

תורת ההגה

25. באיזו שורה יש להוסיף מפיק בכל אחת מארבע המילים?

- א. בָּה , נְגִדָה , עֲלִיָּה , אֶצְלָה
- ב. גְבוּהָ , תְמוּהָ , אֶצְלָה , בְּנָה
- ג. בָּה , גְבוּהָ , גְבוּהָה , בְּנָה
- ד. בָּה , תְמוּהָ , עֲלִיָּה , בְּנָה

26. I. באיזו מילה לא חל תשלום דגש:

- א. רָעַב
- ב. יַעֲרֹךְ
- ג. יַעֲרַב
- ד. מְתַעַרֵב

II. באיזו מילה אין השפעה של גרונית על ההגייה?

- א. שׁוֹמֵעַ
- ב. מְעַתִּיק
- ג. צִלְחַת
- ד. חֲזָרָה

I. 27. באיזו שורה כל הדגשים הם מאותו סוג?

- א. מְגִיעַ, יִכְנַע, הַבְּעָה
- ב. תַּחְבוּרָה, תַּתְּבַלְּבוּ, תַּתְּבַלּוּ
- ג. כְּבוֹד, תַּתְּכַבְּדוּ, תַּתְּנָה
- ד. תַּתְּבַלְּבוּ, מְזִיק, כְּבוֹד

II. באיזו מילה כל השוואים הם מאותו סוג?

- א. תַּתְּגַלְּלוּ
- ב. תַּדְּבְּרוּ
- ג. שְׂאֵלְתֶם
- ד. הַתְּנַתְּקָה

I. 28. הוֹכַח שחברת הוֹבְלָה הזאת מִיִּטְיָבָה לבצע את העבודה.

מהי התופעה הפונטית המשותפת למילים: הוֹכַח, הוֹבְלָה, מִיִּטְיָבָה?
 בחר בַּאֲחַת מן המילים, והסבר (במילים או בתרשים) את התהליך.

II. הַיִּשָּׁר מבטד?

במה המילה הַיִּשָּׁר שונה (מבחינה פונטית) משלוש המילים שבסעיף I?

פרק ד – תחביר ושחבור (24 נקודות)

ענה במחברת הבחינה על ארבע מהשאלות 29-35 (לכל שאלה – 6 נקודות).

שים לב: המשפטים בשאלות מפוסקים על פי כללי הפיסוק החדשים.

1. הנחיות כלליות לניתוח תחבירי:

העתק את המשפט למחברתך.

- סיווג: – ציין את הסוג התחבירי של המשפט – פשוט, מאוחה (מחובר), מורכב.
- אם המשפט (או חלק ממנו) חסר, בעל חלקים כוללים (כולל), בעל חלק ייחוד – ציין זאת.
- תחימה: – במשפט מאוחה (או בפסוקית מאוחה) – תָּחַם את האיברים, וציין את הסוג התחבירי של כל איבר.
- במשפט מורכב (או בפסוקית מורכבת) – תָּחַם את הפסוקית או את הפסוקיות, וציין את התפקיד ואת הסוג התחבירי שלהן.
- הגדרה: – אם יש במשפט מילים מודגשות בקו, ציין את תפקידן התחבירי.

2. הנחיות כלליות לשחבור:

- הקפד על משמעות הגיונית במשפט ששחברת.
- הוֹסַף או הִשְׁמַט מילים על פי הצורך.
- פִּסַק כהלכה את המשפט ששחברת.

29. נתח את המשפט שלפניך לפי ההנחיות לניתוח תחבירי שבראש הפרק.

פעמיים בשנה אנו מזיזים את מחוגי השעון שעה אחת קדימה או אחורה בעקבות הודעה המופצת בכלי התקשורת, ובכל זאת בבוקר של יום השינוי אנו תוהים אם אמנם הזזנו את מחוגי השעון.

30. נתח את המשפט שלפניך לפי ההנחיות לניתוח תחבירי שבראש הפרק.

אחת השאלות במחקר שבדק את תהליך רכישת השפה אצל ילדים מתרבויות שונות הייתה מדוע ילדים קטנים מכל התרבויות מפיקים תחילה מילים בעלות תנועות a ו-u.

31. לפניך שישה משפטים א-ו, ובכל אחד מהם מודגשת המילה **מועד**.
העתק למחברתך את האותיות א-ו, וליד כל אות ציין את התפקיד התחבירי של המילה במשפט.
(לכל סעיף – נקודה אחת)
- בגלל החזרות להצגת הסיום קבעה המורה **מועד** אחר לבחינה.
  - היא הודיעה לנו על השינוי **במועד** הבחינה.
  - הבחינה תתקיים **במועד** מאוחר יותר.
  - האם אין **מועד** נוח יותר לקיום הבחינה?
  - על אף **המועד** הנוח לא הגיעו תלמידים רבים לבחינה.
  - משמעות שם העצם "**מועד**" היא גם חג וגם זמן.

32. עיין בטבלה שלפניך, וענה על הסעיפים א-ג שאחריה.
שים לב להנחיות לשחבור שבראש פרק ד.

משך הפירוק של רכיבי פסולת שונים

משך הפירוק	הרכיב	
שבועות אחדים	קליפות פרי	שורה 1
שבועות אחדים	נייר עיתון	שורה 2
אלפי שנים	בקבוקי זכוכית	שורה 3

- כתוב משפט פועלי פשוט שיבטא את הנתונים שבשורה 1. (2 נקודות)
- כתוב משפט מאוחה בקשר של השוואה שיבטא את הנתונים שבשורות 1 ו-3. (2 נקודות)
- כתוב משפט בעל חלקים כוללים (משפט כולל) שיבטא את הנתונים שבשורות 1 ו-2. (2 נקודות)

33. קרא את המשפטים (1)-(5) שלפניך, וענה על הסעיפים א-ג שאחריהם.

שים לב להנחיות לשחבור שבראש פרק ד.

(1) **עגבנייה חדשה פותחה בחברת מחקר בישראל.**

(2) **תהליך הפיתוח של העגבנייה החדשה היה יקר מאוד.**

(3) **העגבנייה החדשה עשירה בסגולות רפואיות.**

(4) **רכיב חשוב בעגבנייה החדשה מסייע למניעת מחלות מסוימות.**

(5) **קילוגרם זרעים של העגבנייה החדשה יעלה אלפי דולרים.**

א. שחבר את משפטים (1) ו-(3) למשפט מורכב בעל פסוקית לוואי. (2 נקודות)

ב. שחבר את משפטים (2) ו-(5) למשפט מסוג תחבירי כלשהו, שיבטא קשר של סיבה ותוצאה. (2 נקודות)

ג. שחבר את משפט (4) למשפט בעל חלק ניחוד. (2 נקודות)

34. קרא את המשפט שלפניך, וענה על הסעיפים א-ג שאחריו.

חוקר אמריקני, פרופסור במחלקה לפסיכולוגיה באוניברסיטה ידועה, קובע: "אנשים זועפים פחות בריאים".

א. נתח את המשפט על פי ההנחיות לניתוח תחבירי שבראש פרק ד. (4 נקודות)

ב. הפוך את המשפט למשפט פשוט שיש בו הסגר.

שים לב להנחיות לשחבור שבראש פרק ד. (נקודה אחת)

ג. שחבר רק את מה שכתוב בין מרכאות במשפט הנתון למשפט מורכב, בעזרת מילת הקישור "ככל ש...". שים לב להנחיות לשחבור שבראש פרק ד. (נקודה אחת)

35. קרא את המשפט שלפניך, וענה על הסעיפים א-ג שאחריו.

הציורים שנמצאו במערה בדרום-מזרח אוסטרליה השתמרו היטב, משום שלא נחשפו לאור השמש.

א. נתח את המשפט על פי ההנחיות לניתוח תחבירי שבראש פרק ד. (3 נקודות)

ב. פֶּרַק את המשפט הנתון לשלושה משפטים פשוטים. (2 נקודות)

ג. שחבר את המשפט הנתון למשפט פשוט. שים לב להנחיות לשחבור שבראש פרק ד.

השמט מילים לפי הצורך. (נקודה אחת)

פרק ה – הבנה (16 נקודות)

קרא את הקטע שלפניך, וענה על השאלות 36-42 שאחריו.

חוקי המשיכה

(מעובד על פי מאמר מאת ע' בן בסט, מסע אחר, יולי 2003, גיליון 142)

המשפט "כל דבר שיכול להשתבש – ישתבש" הוא הרעיון הבסיסי המונח ביסודם של חוקי מְרָפִי. המשפט הזה, שהוא קצת משעשע וקצת מדכא, היה לאחד הפופולריים ביותר בתרבות העממית. יש מאות גרסאות שונות ומשונות של "חוקי מרפי". רוב החוקים האלה חכמים, מצחיקים, אבסורדיים, וכולם מתארים מצב אנושי או טבעי לצפוי לכישלון בלתי נמנע. חוקים אלה יוצאים באופן מסורתי נגד חשיבה שגרתית. כך למשל "כל דבר שאנחנו מחפשים יימצא תמיד במקום הכי פחות סביר", כלומר במקום שבו אנחנו לא מחפשים.

מרפי היה אדם אִמְתִי, מהנדס ששירת בחיל האוויר האמריקני בסוף שנות הארבעים של המאה הקודמת. הוא היה מעורב בפרויקט צבאי, שנועד לבדוק כיצד משפיעה על גוף האדם הקאטה פתאומית בתנועה. באחד הניסויים נקשר טייס ניסוי למזחלת שהונעה במהירות על ידי מנוע. לגופו של הטייס הצמידו חיישנים מיוחדים כדי שיקלטו וירשמו נתונים על מצב גופו בזמן ההאצה ובזמן ההאטה של המזחלת. בסיים הניסוי התברר כי שום נתון לא נרשם, מאחר שכל המכשירים חוברו בצורה לא נכונה. מספרים שהמהנדס מרפי פלט אז משהו כמו: "אם יש דרך לעשות את זה לא נכון, הוא [הטכנאי האחראי] ימצא אותה...". ובניסוח אחר: "אם משהו יכול להשתבש – הוא ישתבש".

הציבור, כך התברר, אהב את הרעיון ועד מהרה אימץ את הכלל הזה. בשנות השבעים של המאה העשרים כבר החלו להופיע ספרים של חוקי מרפי בנושאים שונים. הם התפרסמו גם מחוץ לארצות-הברית, נמכרו במיליוני עותקים והפכו למותג אוניברסלי עוד לפני שהופיע האינטרנט.

מדוע שגורות כל כך האמירות האלה הנוסכות תחושה של פסימיות בחיי היום-יום שלנו? מדוע אנחנו אוהבים את מרפי? באתרי האינטרנט הרבים העוסקים במרפי אפשר למצוא לשאלה הזאת שפע של תשובות. רבים סבורים שסוד קסמם של חוקים אלה הוא ההומור. לדעת רענן אבידור, איש מחשבים המנהל אתר אינטרנט, חוקי מרפי מערערים על המציאות. במציאות יש מקריות: לפעמים הדברים משתבשים ולפעמים לא, אך לפי חוקי מרפי, הם תמיד ישתבשו. כך למשל אבידור שואל: "איך זה שהסוללות בפנס תמיד נגמרות דווקא כשאני צריך אותו? ולמה אני מוצא את המפתחות תמיד, אבל תמיד, במקום האחרון שבו אני מחפש אותם? איפה כאן המקריות? אותי זה מצחיק!"

את הפיזיקאי רוברט מתיוס החוקים הצחיקו פחות. לדעתו, החיבה שלנו לחוקי מרפי נובעת מכך שחלק מהם פשוט עובדים. אם בוחנים אותם בקפידה, אפשר לראות שחלקם מייצגים התנהגות פיזיקלית של מערכות, ואת חלקם אפשר להסביר בעזרת חוקי ההסתברות.

בין היתר, בחן מתיוס את החוק המפורסם הנוגע לעמידה בתור בסופרמרקט (או בכל מקום אחר). נניח, הוא אומר, שאתם עומדים בתור לקופה, מימינכם יש תור נוסף וכן גם משמאלכם. כל שלושת התורים מתקדמים בממוצע בקצב אחיד, עם שינויים מקריים בקצב זה. אם כך, יש סיכוי של 1 ל-3 שהתור שאתם עומדים בו יהיה מהיר יותר מהתור שלימינכם או לשמאלכם. ואם יהיו סביבכם עשרה תורים, יש סיכוי קטן יותר – של 1 ל-10 – שהתור שלכם יהיה המהיר ביותר. לכן, בדרך כלל באמת תראו מסביבכם תורים מהירים יותר.

מתיוס אינו טוען שכל חוקי מרפי עובדים. הוא גם אינו יכול לעשות זאת משום שחוקי מרפי הם קובץ פרוע של אמירות, שאין בו כמעט חוקיות. ובכל זאת יש לחוקים אלה כמה תכונות משותפות. אחת מהן היא כאמור שרובם הם גרסאות כאלה או אחרות של המסר הבסיסי של מרפי, לפיו כל מה שיכול להשתבש – באמת ישתבש. תכונה משותפת נוספת היא הידע האישי המקופל בהם: כל חוק כזה נושא עמו משהו מניסיון החיים של בעליו, בכך טמון חלק מכוח המשיכה של החוקים האלה. כמו כן, למרות הרוח הפסימית שהם נושאים עמם, הם בכל זאת מספקים מעין נחמה: מרפי חושף את החולשות האנושיות ומבשר לך שאתה בעצם אינך ה"אידיוט" היחיד בשטח. למשל, אם לכלכת בטעות את העניבה החדשה שלך בארוחת הצהריים, תוכל תמיד להתנחם בחוק מרפי, הקובע ש"עניבה חדשה תמיד מושכת את מרק היום...".

אנחנו יצורים המועדדים לטעות. עולם ללא קְשָׁלִים הוא עולם ללא מרפי. למזלנו, זה איננו העולם שלנו – בעולמנו מותר לטעות ומותר להיכשל. נכון שמרפי "מצליף" בנו פעם אחר פעם, ונכון שהוא טורח להזכיר לנו כל העת שאין לנו סיכוי, אבל הוא עושה זאת, תודו, בהרבה קסם.

(שים לב: השאלות בעמוד הבא.)

ענה על כל השאלות 36-42.

- 36.** שלושה מן המשפטים שלפניך הם חוקי מרפי. **העתק** אותם למחברתך. (3 נקודות)
- אם רצתם לתחנה ובדיוק עזב אותה אוטובוס, זה היה קו האוטובוס שלכם.
  - אם נרצה לחצות כביש, נצטרך תמיד לחפש מעבר חצייה קרוב.
  - בבחינה תמיד יופיעו הנושאים שלא הספקתי ללמוד.
  - המחשב לעולם לא יוכל להחליף את האדם.
  - טוב ציפור אחת ביד משתיים על העץ.
  - רגע לאחר שנשליך חפץ ישן נזדקק לו.
- 37.** על פי הקטע, חוקי מרפי זכו לפופולריות רבה למרות היותם מדכאים במידה מסוימת.
- א. הסבר לפי הקטע, מדוע חוקי מרפי נחשבים למדכאים. (נקודה אחת)
- ב. הבא שני הסברים מהקטע לשאלה "מדוע אנחנו אוהבים את מרפי?" (שורה 20).
(2 נקודות)
- 38.** הפיזיקאי רוברט מתיוס מציע שני הסברים לחוקי מרפי.
- א. ציין את שני ההסברים. (נקודה אחת)
- ב. בקטע יש דוגמה לאחד ההסברים.
מהי הדוגמה, ואיזה הסבר היא מדגימה? (נקודה אחת)
- 39.** כותרת הקטע היא "חוקי המשיכה".
הסבר כיצד כותרת זו מבטאת את הכתוב בקטע. (3 נקודות)
- 40.** כותב הקטע משתמש באמצעים לשוניים שונים ליצירת קשר בינו לבין הנמען.
ציין שניים מאמצעים אלה – הבא דוגמה לכל אחד מהם, וכתוב מהי תרומתם לקטע.
(2 נקודות)
- 41.** מהי המטרה העיקרית של הקטע?
- העתק** למחברתך את התשובה הנכונה מבין ארבע התשובות א-ד שלפניך. (נקודה אחת)
- א. מידע והדרכה
  - ב. ניתוח תופעה
  - ג. פרסומת ותעמולה
  - ד. ביקורת מדעית

42. לפניך מילה ומשפט הלקוחים מן הקטע.

העתק למחברתך את הפירוש הנכון של המילה ושל המשפט מבין האפשרויות המוצעות.

(1) **אוניברסלי** (שורה 17) (נקודה אחת)

— מקומי

— נפוץ

— כלל עולמי

— מעולם האוניברסיטה

(2) **"אנחנו יצורים המועדים לטעות"** (שורה 46) (נקודה אחת)

— מותר לנו לפעמים לטעות.

— אין לנו סיכוי לטעות.

— יש סבירות גבוהה שנטעה.

— כולנו טועים, אך לומדים מהטעויות.

פרק ו – הבעה (12 נקודות)

ענה על שאלה 43.

43. כתוב סיכום (10-15 שורות) של הקטע "חוקי המשיכה".

בסיכומך תאר את החוקים, והבא את ההסברים לפופולריות שלהם.

בהצלחה!

זכות היוצרים שמורה למדינת ישראל
 אין להעתיק או לפרסם אלא ברשות משרד החינוך התרבות והספורט